

Mellemformer: Inkluderende læringsmiljøer i folkeskolen

En kvalitativ analyse af tre organiseringsformer

Præsentation på DANSMA-seminar d.17. september 2022 v. Thomas Rørbeck Nørreby

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Oversigt

UNDERSØGELSEN

Baggrund, formål og design

EMPIRI

De tre organiseringsformer

RESULTATER

Hvad viser undersøgelsen?

UNDERSØGELSEN

Om undersøgelsen

UNDERSØGELSEN

BAGGRUND

Inklusionsudfordringer fører til nytænkning af tilbud til elever med særlige behov

- Idealer og værdier
- Læringsudbytte, trivsel og udvikling
- Økonomi, ressourcer og kompetencer

FORMÅL

Opnå praksisnær, empirisk funderet viden

- *Hvordan arbejder folkeskoler med at skabe inkluderende læringsmiljøer for alle elever?*
- *Hvordan oplever lærere, pædagoger, ledere, PPR, elever og forældre inklusionsarbejdet?*
- *Hvilke muligheder og begrænsninger kendetegner forskellige organiseringsformer?*

En kvalitativ undersøgelse

3 CASE-SKOLER udvalgt ud fra følgende kriterier:

Visiterede og ikke-visiterede elever undervises sammen

Organiseringsformen er af permanent karakter

Både almene og special-pædagogiske personale-ressourcer indgår i undervisningen

Variation ift. typen af visiterede elever, som tilbuddene er tiltænkt

Den analytiske linse

- ➔ Inklusion beror på den enkelte elevs muligheder for at deltage i læringsfællesskabet
- ➔ Inklusion skal ses som en retning og ikke et endemål i sig selv
- ➔ Inklusion omhandler *alle* elever
- ➔ Når inklusion lykkes, er eleverne *aktivt deltagende* og oplever sig som *anerkendte medlemmer* af læringsfællesskabet

EMPIRI

Observationer og interviews

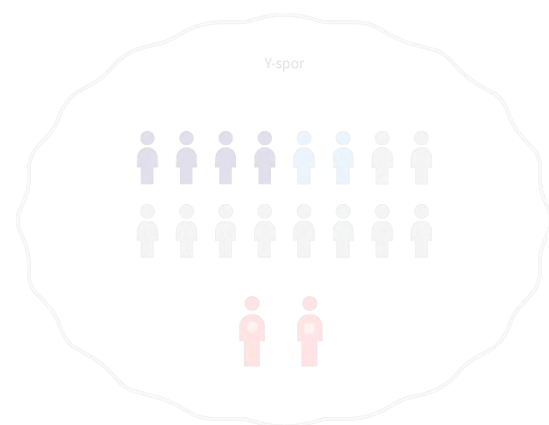
- Besøg i 8 klasser (indskolingen og mellemtrinnet)
- Observation af 10 skoledage af 2 konsulenter
- Interview med 37 elever (visiterede og ikke-visiterede)
- Interview med 37 forældre (til visiterede og ikke-visiterede)
- For- og uddybende interview med 5 lærere og 5 pædagoger
- Interview med 6 ledere (skole-, afdelings-, pædagogiske)
- Interview med 3 PPR-medarbejdere (psykolog, konsulent med lærerbaggrund og socialpædagog)

Tre forskellige organiseringsformer

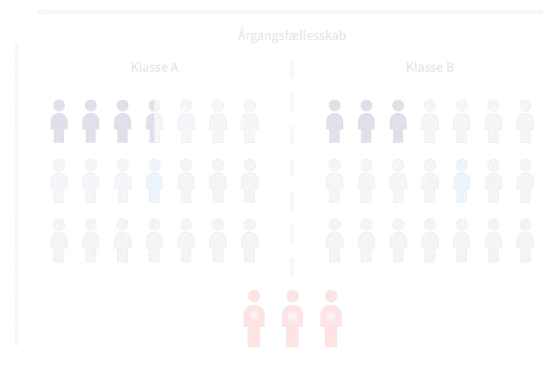
REDEN

SLUSEN

FOLDEN

- Visiterede elever
- Ordblinde elever
- Øvrigt udfordrede elever
- Ikke-visiterede elever
- Pædagog
- Lærer

UNDERSØGELSENS RESULTATER TO HOVEDFORTÆLLINGER

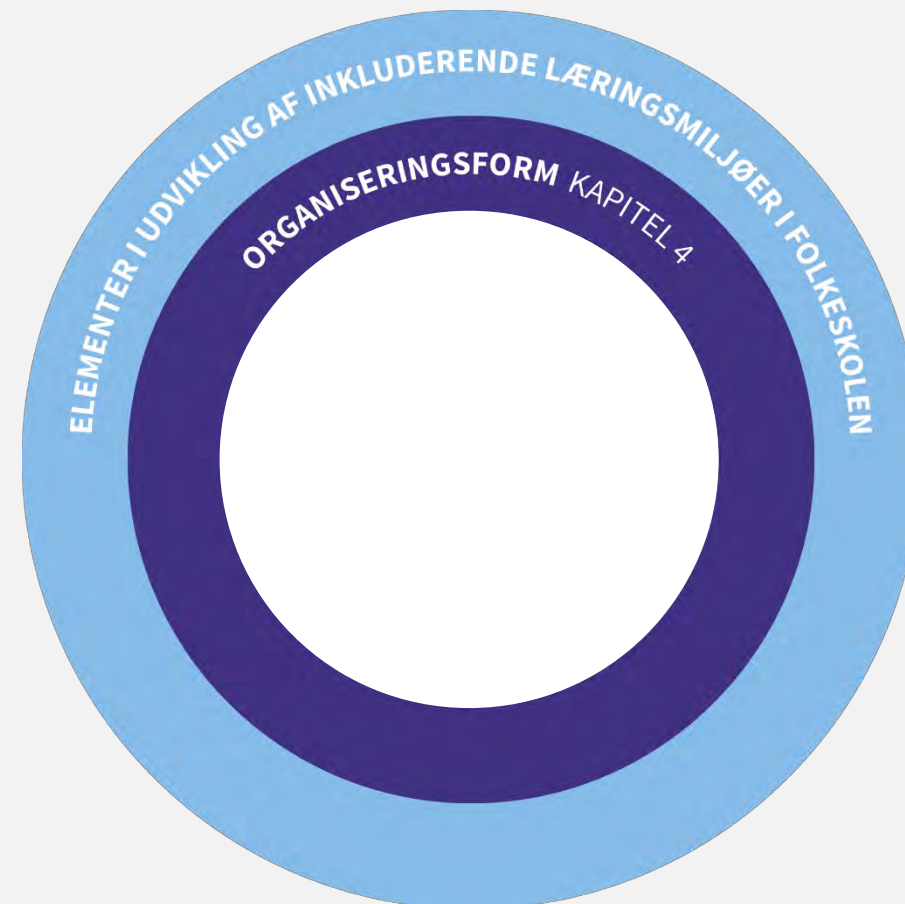

1.

Undersøgelsens ene hovedfortælling: Organisering definerer og former fællesskaber

Organiseringsformen er med til at afgøre:

- hvilke **målgrupper**, det er muligt at imødekomme
- hvilke slags **fællesskaber**, eleverne får adgang til

Organiseringsformen definerer hvilke målgrupper, det er muligt at imødekomme

Målgruppens afgrænsning

”

Jeg vil helst ikke sætte en diagnose på, men der er rigtig mange børn, der vil have gavn af det her med et mindre tilbud, hvor der ikke er ligeså meget støj, hvor det er lettere at få kontakt til en lærer eller en støttepædagog. For børn, der er sansemæssigt udfordrede og let bliver overstimuleret, der er den ro, som der er i Y-sporet, rigtig god.

Kasper, PPR-psykolog tilknyttet Reden

Målgruppens udvikling

”

Slusen gør det muligt for fuldstændigt normalt begavede børn, som fx oplever problemer i hjemmet i en kort periode, at få ekstra hjælp. Man kan hurtigt få hjælp, og man skal ikke have sådan et stor apparat i gang med psykologer, undersøgelser og alt det der. Fleksibiliteten gør, at nogle elever undgår at skulle skifte skole eller klasse.

Ahmed, PPR-kons. lærerbaggrund tilknyttet Slusen

Målgruppens udvidelse

”

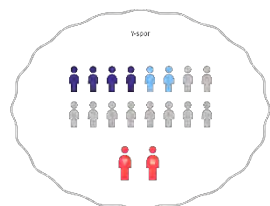
Problemstillingerne bliver mere komplekse, men økonomien følger ikke med. En 'flyder' som Bjarne er en kæmpe gevinst for skolen med sin socialpædagogiske baggrund og rolle som én, der løbende laver forebyggende arbejde i udskoling. Trine har lidt samme funktion på mellemtrinnet.

Torben, PPR-socialpædagog tilknyttet Folden

1.B / FÆLLESKABER

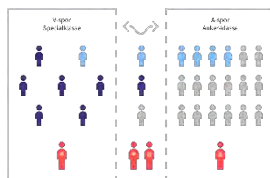
Organiseringsformen definerer hvilke fællesskaber, der er tilgængelige, og hvilke forskelligheder, eleverne møder i dem

RESULTATER

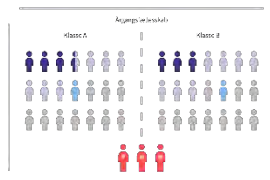
REDEN

I udgangspunktet én slags afgrænset fællesskab

SLUSEN

Vekslen mellem store og små fællesskaber

FOLDEN

Årgangsfællesskaber, hvor forskellighed er afsættet

” Jeg vil sige, at det er autismespektrumforstyrrelse, som man skal satse på, fordi de kan også være forskellige. Det her med også at have adfærdsvanskelige, omsorgssvigt og sensitive... Dét er svært. Sådan én som Otto, som kan være larmende og eksplosiv i sin fremtoning, vil fx kunne provokere en forsigtigt asperger eller autist.

Jesper, pædagog, Reden

” De skal jo også ud i et samfund bagefter, hvor eleverne skal prøve at fungere ligesom andre mennesker. Og det lærer man altså mere ved at gå op og ned og spejle sig i noget 'normalt', hvis man kan sige det sådan.

Lisa, pædagog, Folden

De vanskelige balanceakter

Behovet for klare linjer

”

Det, vi måske savner i virkeligheden, det er nogle fuldstændigt klare linjer for, hvad V-klassen egentlig skal rumme. Jeg kan godt undre mig over nogle gange, hvad begrundelsen egentlig er for, at man visiterer til V-klassen. Eller ... det kan jeg godt få øje på, når jeg ser på eleven, men mig bekendt er der ikke meldt klart og tydeligt ud, hvad V-klassen egentlig skal rumme.

Jens-Peter, lærer, Slusen

Grænser for inklusionen

”

Jeg synes, 5.Y rummer mange med udfordringer. Der er fire visiterede børn, og så er der Magnus, Cille, Frida, Emilia og Lija, som vi er bekymrede for, og der har været Kamma, som vi har haft mange skrivelser på. Så der er i hvert fald syv-otte børn udover, som der har været særlige tiltag med forældre, psykolog, elevsamtaler. Ja, jeg vil sige, at vi har ikke kedet os. Det har været rigtig hårdt ... plus, vi har to visiterede børn, der er gået ud. Vi havde én med meget autisme, som er kommet over i et andet autismitilbud, fordi det var for meget her.

Marie, pædagog, Reden

Grænserne er hårfine

”

Én af de store fordele ved det [årgangsbaserede] er, at man ikke skelner så meget mellem specialbørn og almindelige børn, for grænsen er jo hårfin. Når man har dem sammen [som årgang] og kan få flere ressourcer ud til – nu kalder vi dem bare ”børnene” – så åbner det flere muligheder, end at: ”I seks skal have et specialpædagogisk tilbud, og I skal have så mange ressourcer. Og I 38 skal have et almindeligt tilbud, og I skal have de her ressourcer”. Der ligger så mange børn i gråzonen mellem at være [tøven], nu siger jeg bare ’almindelig’ og ’inklusions’-barn.

Tine, lærer, Folden

Forældre og elevers oplevelser

Plads til alle

Det er noget, de gør meget ud af i Folden, at der skal være plads til alle. Og der er plads til, at alle er forskellige. Jeg synes virkelig, de [eleverne] virker så tolerante.

Plejemor til Mathilde, Folden

Ikke mit barns behov

Jeg forstår godt den der inklusions-tankegang, men der må jeg bare sige, at [] det er ikke for hans skyld, han skal inkluderes. Det er, fordi man synes, det er en god idé ud fra nogle helt andre principper. Det er ikke mit barns behov. Han ville være meget mere tryk ved at vide, at han hører til en specialklasse.

Mor til visiteret elev, Slusen

Det sårbare tilhørsforhold

Efter jeg er begyndt i V-klassen [specialklassen], er der ingen i A [ankerkassen], der snakker med mig.

Elev, Slusen

2.

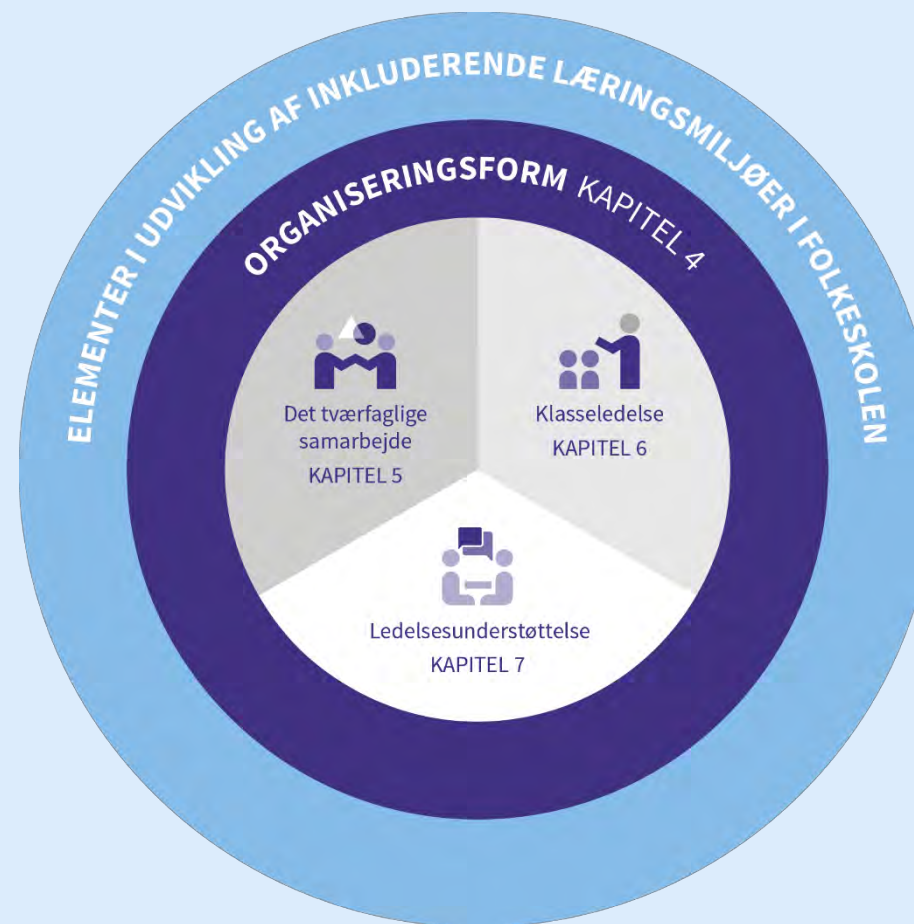
Undersøgelsens anden hovedfortælling: God undervisning giver deltagelsesmuligheder

RESULTATER

Det som ser ud til at understøtte inklusionen er:

- Velfungerende og velstruktureret **tværfagligt** samarbejde
- God **klasseledelse**
- Tydelig og løbende **ledelsesunderstøttelse**

Tværfagligt samarbejde kan styrke elevernes deltagelsesmuligheder

RESULTATER

→ Et fælles ansvar for og et tværfagligt syn på alle elever kan understøtte et helhedsblik

... på den enkelte elev, som kan få bedre deltagelsesmuligheder
... på elevgruppen, som kan få styrket sammenhængskraften og rummeligheden

→ Det tværfagligt samarbejde kan udgøre værdifuld **praksisnær løbende kompetenceudvikling og erfaringsudveksling** blandt lærere og pædagoger

”

Så fik jeg arbejde her, og jeg var bare i den 7. himmel. Pædagogen, Lisa, var med inde til al undervisning, og man kunne simpelthen samle 200 tips op til, hvordan man arbejder med de her børn. Man kunne trække på hele den faglighed, som pædagogerne kommer med. Det er jo bare en guldgrube.

Anders, lærer, Folden

Tydelig klasseledelse gør det muligt at tage hensyn til den enkelte og til fællesskabet

RESULTATER

- God klasseledelse skaber tryghed, arbejdsro og fokus på faglige aktiviteter
- Tydelige regler og klare forventninger til opførsel

”

Jeg har aldrig været et sted, hvor der er så mange, der fiser ud og ind af klassen. Jeg tænker på, om der er noget kultur i, at det gør man bare. Men jeg vil ikke have det i min klasse. Altså det er lovligt, at der er ting, der kan være svært. Så går man ned under sit bord og sætter sig, og så kommer man op igen, når man er klar. Men man forlader ikke undervisningen. Det er noget, man bør snakke noget mere om her på skolen.

Charlotte, pædagog, Slusen

Ledelsesunderstøttelse sikrer at visionerne kan blive til virkelighed i praksis

RESULTATER

Tydelighed og løbende fokus på visionen og værdierne

- Når ledelsen tager ansvaret for den fælles pædagogiske linje, hjælpes inklusionen på vej i den daglige praksis
- Manglende italesættelse af prioriteringen af ressourcerne kan udfordre den fælles forståelse for inklusionstilgangen blandt personalet
- Tid og ressourcer må prioriteres, så der er plads på lærernes og pædagogernes skemaer til fælles forberedelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen

Tak for ordet!

www.eva.dk

Spørgsmål til fælles refleksion

Er det noget der overrasker jer ved EVA's undersøgelse? Er der noget der fremstår indlysende?

Med afsæt i jeres erfaringer med inklusionsarbejdet, hvad giver EVA's fund anledning til af refleksioner hos jer i forhold til:

- **Målgruppernes** mangfoldighed, afgrænsning og udvikling over tid
- **Fællesskabernes** kendetegn, muligheder og begrænsninger
- Hvordan kommer de **almen- og specialpædagogiske** (og andre) **kompetencer** bedst muligt i spil på jeres skoler?
- Hvordan kan **skoleledelserne** og **forvaltningen** bedst understøtte og fastholde retningen for det pædagogiske personales daglige arbejde med at skabe inkluderende læringsmiljøer?